

УДК 368.001.6

О. В. Марценюк,

к. е. н, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0920-7070>

О. А. Руда,

к. е. н, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3266-7470>

Б. В. Гайдамачук,

магістрант, Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-7068-0522>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.10.122

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

O. Martseniuk,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,

Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University

O. Ruda,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,

Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University

B. Hidamashchuk,

Master's, Vinnytsia National Agrarian University

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF PROPERTY INSURANCE IN UKRAINE: REALITIES AND PROSPECTS

Майнове страхування є одним з найдавніших інститутів страхування та визнається обов'язковим елементом суспільних та економічних систем. Ця форма захисту страхує майно від втрат та пошкоджень, а також від підприємницьких ризиків, за умови, що вони не мають умисного характеру. Майнове страхування включає будь-яку страховку, що не стосується особистого страхування або страхування відповідальності.

Проаналізовано сучасний стан вітчизняного страхового ринку за 2020—2023 рр. Встановлено, що не дивлячись на зменшення кількості страховиків (понад 50%) розмір страхового покриття не зменшується, що свідчить виключно про кількісне, а не якісне скорочення. Доведено, що військовий стан вплинув на усі сфери економічних відносин в Україні та на страховий ринок зокрема.

Доведено, що майнове страхування являє собою найбільш розгалужений і складний тип страхування, спрямований на забезпечення необхідної фінансової допомоги страхувальникам у випадках знищення або пошкодження їх майна внаслідок непередбачених обставин, таких як стихійні лиха, пожежі, крадіжки тощо.

Здійснено аналіз ТОП-10 страховиків України на ринку КАСКО у 2023 році, так як даний вид становить найбільшу питому вагу в структурі майнового страхування в Україні та світі.

Обґрунтовано необхідність стабілізації ситуації шляхом впровадження багатостороннього механізму майнового страхування, що охоплюватиме взаємодію між міжнародними організаціями, державою, страховими компаніями та застрахованими особами.

З метою полегшення доступу до страхових послуг запропоновано удосконалення можливостей дистанційного укладення страхових договорів через інформаційно-телекомунікаційні мережі та електронний оформлення полісів.

Узагальнено основні напрями для розвитку майнового страхування в Україні.

Property insurance is one of the oldest institutions of insurance and is recognized as a mandatory element of social and economic systems. This form of protection insures property against loss and damage, as well as business risks, provided they are not intentional. Property insurance includes any insurance other than personal or liability insurance.

This form of insurance is an effective means of minimizing the negative impact of various phenomena on social life and can even prevent unwanted consequences of their action. Property insurance has an objective necessity and plays an important role in protecting the property interests of both business entities and citizens.

The current state of the domestic insurance market for 2020—2023 has been analyzed. It was established that despite the decrease in the number of insurers (more than 50%), the amount of insurance coverage does not decrease, which indicates only a quantitative, not a qualitative reduction. It has been proven that the state of war affected all spheres of economic relations in Ukraine and the insurance market in particular.

It has been proven that property insurance is the most extensive and complex type of insurance, aimed at providing the necessary financial assistance to policyholders in cases of destruction or damage to their property due to unforeseen circumstances, such as natural disasters, fires, thefts, etc.

An analysis of the TOP-10 insurers of Ukraine on the CASCO market in 2023 was carried out, as this type has the largest specific weight in the structure of property insurance in Ukraine and the world.

The need to stabilize the situation through the introduction of a multilateral mechanism of property insurance, which will cover interaction between international organizations, the state, insurance companies and insured persons, is substantiated.

In order to facilitate access to insurance services, it is proposed to improve the possibilities of remote conclusion of insurance contracts through information and telecommunication networks and electronic registration of policies.

The main directions for the development of property insurance in Ukraine are summarized.

Ключові слова: страхова компанія, майнове страхування, страхова премія, страхове відшкодування, військові ризики.

Key words: insurance company, property insurance, insurance premium, insurance compensation, military risks.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах роль і необхідність всебічного розвитку майнового страхування є вкрай важливими, оскільки для відновлення, стабілізації та відшкодування наслідків реалізації прямих та опосередкованих збитків через систему страхування має позитивний макроекономічний результат. Ефективна система страхового забезпечення є основою стабільності відтворювального процесу, досягненням соціальної стабільності безпеки та виступає гарантом добробуту населення. Роль майнового страхування в сучасних умовах важко переоцінити, так як страхування є дієвим засобом захисту, за допомогою якого можна мінімізувати страхові ризики як цивільного так і військового характеру. Таким чином, актуальністю даної теми є необхідність функціонування та розвитку страхування майна в нашій державі, яка викликана тим, що воно є ефективним, мотивованим, економічним та доступним засобом захисту майнових інтересів як юридичних, так і фізичних осіб. Використання даних, штучний інтелект та інші інноваційні підходи стають ключовими в адаптації страхових послуг до сучасних реалій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні аспекти функціонування страхового ринку та майнового страхування, зокрема, досліджувались у роботах вітчизняних науковців М.М. Александрової, О.І. Барановського, Н. Н. Внукової, К.Г. Воблого, О.Д. Заруби, М.С. Клапків та інші.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є аналіз сучасного стану функціонування ринку страхування майна, обґрун-

туванні закономірностей та розробленні практичних рекомендацій для подальшого розвитку цього сектору в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасному етапі розвитку ринкової економіки, страхування виступає як важливий інструмент управління ризиками, що сприяє захисту майнових інтересів громадян і підприємств. Подальший розвиток страхового ринку відображає економічні можливості країни, сприяючи розподілу ризиків та підвищенню ефективності економіки загалом. Участь страхування стає надзвичайно важливою під час економічних реформ, сприяючи розвитку ринкових відносин та покращенню інвестиційного клімату.

Сучасний стан діяльності страхових компаній на ринку майнового страхування залежить від ряду ключових факторів, які впливають на їхні стратегії та функціонування. Ось деякі з них:

1. Конкуренція: ринок майнового страхування відомий своєю конкурентністю, де багато страхових компаній змагаються за клієнтів. Аналіз конкурентів включає оцінку їхніх продуктів, тарифів, рівня обслуговування та інноваційних рішень.

2. Технологічні інновації: сучасні технології, такі як штучний інтелект, аналітика даних та онлайн-платформи, впливають на те, як страхові компанії надають свої послуги, оцінюють ризики та взаємодіють з клієнтами.

3. Зміни в споживацьких уподобаннях: зростання свідомості клієнтів щодо страхового покриття, а також зміни в їхніх уподобаннях (наприклад, збільшення попиту на онлайн-продажі та гнучкі страхові пакети) впливають на стратегії страхових компаній.

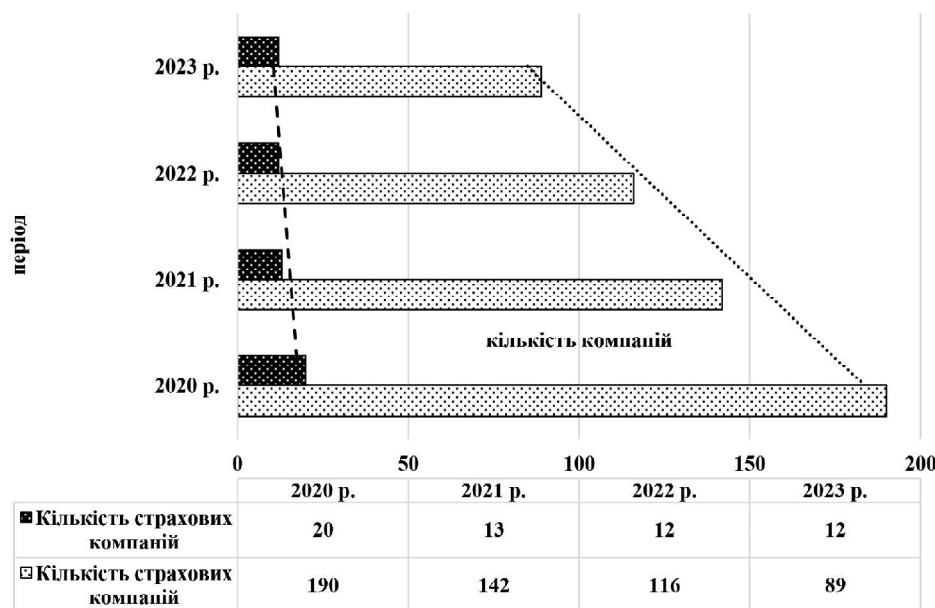

Рис. 1. Кількість страхових компаній на страховому ринку України в 2020—2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [6].

4. Ризикові фактори: природні катастрофи, економічні коливання та інші ризикові фактори можуть суттєво впливати на виплати страховим компаніям та формування їхнього портфеля страхування.

5. Регулювання: зміни в законодавстві та регулюванні можуть впливати на страхові компанії, змушуючи їх адаптуватися до нових вимог та стандартів.

6. Клієнтське обслуговування та репутація: якість обслуговування та репутація грають важливу роль у залученні та утриманні клієнтів. Соціальні мережі та відгуки клієнтів можуть впливати на образ страхової компанії.

7. Стратегії ризикового управління: ефективне управління ризиками є ключовим для успіху страхових компаній. Аналіз їхніх стратегій ризикового управління дозволяє оцінити готовність до різних сценаріїв.

8. Глобальні та локальні тенденції: світові та регіональні тенденції у фінансах, економіці та соціумі можуть визначати зміни в попиті на різні види майнового страхування.

Об'єктивний аналіз цих факторів допомагає страховим компаніям адаптувати свої стратегії, покращувати послуги та забезпечувати ефективне управління ризиками в змінному середовищі.

На страховому ринку України переважає добровільне майнове страхування, що складає понад 70% ринкової частки. У цій структурі страхування фінансово-кредитних ризиків має найбільшу частку, яка збільшується протягом останніх років. Високий обсяг цього виду страхування, порівняно з розвинутими ринками,

свідчить про значні обсяги квазі-страхування в Україні.

Український страховий ринок найбільше розвиває ризикові види страхування в якості добровільних та обов'язкових форм. Сегменти страхування відповідальності, страхування врожаю в сільському господарстві та страхування життя залишаються менш розвиненими. Порівняно з ринками європейських країн, український страховий ринок значно відстає за обсягами та реально наданими страховими послугами. Низькі показники свідчать про необхід-

ність розвитку та модернізації страхового сектору в Україні.

На українському страховому ринку діють дві основні групи страхових компаній: ті, що спеціалізуються на страхуванні життя (СК life), та ті, що зосереджені на ризикових видах страхування (СК non-life). У період з 2020 по 2023 рік кількість страхових компаній на страховому ринку України зазнала значного зменшення. СК non-life компаній було 190 у 2020 році, що зменшилося до 89 у 2023 році, тоді як кількість компаній, що спеціалізуються на страхуванні життя (life), також зменшилася з 20 до 12 за цей період. Усього кількість страхових компаній скоротилася з 210 у 2020 році до 101 у 2023 році, що становить відхилення від базового року на 109 компаній.

Ці тенденції свідчать про зміни та адаптацію страхового ринку до нових умов, відображаючи вплив змін в економіці, регуляторному середовищі та попиті на конкретні види страхових послуг.

Страхові компанії з фізичних осіб отримали страхові премії у розмірі 28,76 млрд грн, від юридичних осіб — 17,2 млрд грн, а від перестраховувальників — 1,06 млрд грн. Загальна сума чистих страхових премій перевищила 46 млрд грн, чисті зароблені страхові премії склали 38,7 млрд грн, а загальний обсяг підписаних премій становив 46,5 млрд грн. Згідно з даними НБУ, загальна кількість укладених договорів страхування в 2023 році перевищила 94,82 млн одиниць.

Премії зі страхування життя значно зросли як за кварталом, так і за рік, на 22% та 19%

відповідно, при цьому обсяги виплат також збільшилися на 41%. Загальна сума виплат складала 41,85 млрд грн за ризикове страхування (що становить 89%) та 5,15 млрд грн за страхування життя (11%).

Майнове страхування представляє собою найбільш розгалужений і складний тип страхування, спрямований на забезпечення необхідної фінансової допомоги громадянам-страхувальникам у випадках знищення або пошкодження їхнього майна внаслідок непередбачених обставин, таких як стихійні лиха, пожежі, крадіжки тощо. До основних галузей майнового страхування відносяться страхування майна юридичних осіб та страхування майна громадян.

Вибір страхових компаній, у яких юридична або фізична особа може застрахувати своє майно, досить великий. Страховики для нарощення страхових премій пропонують приблизно однакові умови страхування та страхові пакети, але щодо здійснення виплат їх політика щодо клієнтів суттєво різниться. Характерним для багатьох крупних страхових компаній є низький рівень задоволення страхових інтересів середніх та дрібних страхувальників, де обсяги страхових виплат суттєво занижуються. При цьому страховики часто не мають бажання пролонгації договору страхування з такими клієнтами.

Проаналізуємо ТОП-10 страховиків України на ринку страхування майна за 2023 рік (табл. 1).

Таблиця 1. ТОП-10 страховиків України на ринку страхування майна за 2023 р.

	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн	Питома вага виду у портфелі страховика, %	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн	Рівень виплат, %	Рівень перестраховування, %
1	ARX	433 262,0	11,74	37,56	56 604,6	13,06	12,55
2	ІНГО	185 795,0	6,95	83,30	12 592,0	6,78	40,00
3	УЛЬТРА АЛЬЯНС	161 540,9	37,73	136,10	268,6	0,17	53,52
4	ВУСО	118 284,3	4,42	74,66	21 962,6	18,57	18,00
5	УНІКА	111 603,5	3,47	14,73	5 091,9	4,56	34,73
6	UNIVERSALNA	86 776,2	4,33	42,93	40 974,8	47,22	18,20
7	УСГ	82 965,7	2,83	11,62	3 371,6	4,06	49,96
8	КОЛОННЕЙД УКРАЇНА	76 441,5	12,74	70,47	1 209,2	1,58	22,74
9	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	64 383,0	2,77	39,98	1 777,0	2,76	16,84
10	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС	52 720,9	17,53	1 229,72	73,0	0,14	86,24

Джерело: сформовано автором на основі [8].

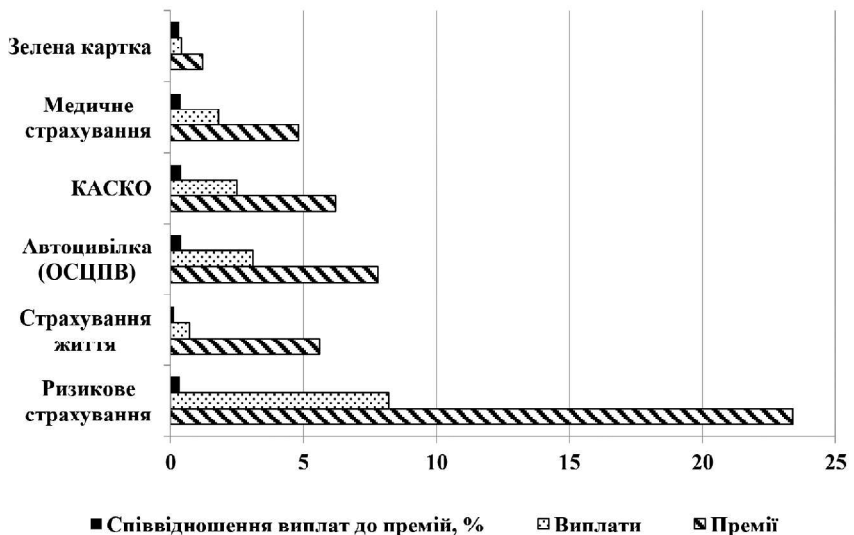

Рис. 2. Страхові премії та виплати за найпоширенішими видами страхування за 2023 року, млрд грн

Джерело: сформовано та побудовано автором на основі [6].

За наведеними даними в табл. 1, провідними компаніями по окремих напрямках у сегменті страхування майна на ринку України за 2023 рік є:

1. за сумою страхових платежів: ARX — 433 262,0 тис. грн.

2. за питомою вагою виду у портфелі страховика: УЛЬТРА АЛЬЯНС — 37,73%.

3. за приростом страхових платежів: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС — зі значним приростом 1229,72%.

4. за сумою страхових виплат: UNIVERSALNA — 40 974,8 тис. грн.

5. за рівнем виплат: UNIVERSALNA — 47,22%.

6. за рівнем перестраховування: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС — 86,24%.

Одним з найрозповсюдженіших типів майно-

вого страхування на вітчизняному страховому ринку є страхування автотранспорту. Ця форма страхування передбачає комплекс заходів, спрямованих на захист майнових інтересів власників транспортних засобів та осіб, що мають законне право на їх використання.

Договори страхування автотранспорту, на відміну від інших видів транспорту, укладаються

тільки на добровільній основі. Одним із основних угод цього виду є договір КАСКО (Комплексне автостраховання), в рамках якого страховик відповідає за випадки викрадення транспортного засобу, збитки, завдані йому в результаті дорожньо-транспортних пригод, пожеж, вибухів, стихійних лих, пошкодження через падіння сторонніх предметів або протиправні дії третіх осіб і т. д. Крім того, страхування автотранспорту може також включати різні аспекти, такі як транспортний засіб, додаткове обладнання, причіп, багаж, вантаж, водій та пасажери, а також цивільна відповідальність перед третіми особами, що може бути включено в один комбінований договір.

Щодо структури видів страхування, страхові компанії отримали наступні суми премій за різними видами: 8,54 млрд грн за ОСАГО, 4,99 млрд грн за "зеленою картою", 3,94 млрд грн за накопичувальним страхуванням життя, 987 млн грн за банківським страхуванням життя, 1,4 млрд грн за страхування від нещасних випадків, 5,7 млрд грн за ДМС, 10,9 млрд грн за КАСКО, 1,3 млрд грн за вантажі, 1,2 млрд грн за пожежними ризиками, 2,4 млрд грн за майновими ризиками, 873 млн грн за страхуванням туристів, 602 млн грн за обов'язковим авіаційним страхуванням, 152,8 млн грн за ядерними ризиками, і понад 1 млрд грн за фінансовими ризиками.

Автомобільні види страхування, такі як КАСКО, ОСЦПВ та "Зелена картка", лишаються лідерами за обсягом страхових премій серед інших ризикових видів. Порівняно з попереднім періодом, премії за автостраховання зросли на 15%, але в останньому кварталі 2023 року спостерігався невеликий спад на 3%, переважно через зменшення премій за продуктом "Зелена картка". Пік популярності цього продукту, ймовірно, вже минув через вимушену еміграцію українців, тоді як обсяг виплат продовжує зростати, збільшивши рівень виплат більш ніж удвічі за останній рік.

Проведемо аналіз ТОП-10 страховиків України на ринку КАСКО у 2023 році, що наведено в таблиці 2. За даними таблиці 2, можна виділити провідних гравців у різних аспектах сегменту страхування КАСКО на ринку України за 2023 рік: за обсягом страхових платежів лідером є ARX з сумою 1 950 804,8 тис. грн; за питомою вагою у портфелі страховика першість належить ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЮ з показником 86,02%; за зростанням страхових платежів перевагу має ВУСО з приростом на рівні 59,89%; за обсягом страхових виплат знову виділяється ARX з сумою виплат 836 777,5 тис. грн; за відсотком виплат лідирує ТАС СГ з рівнем виплат 55,69%; за рівнем перестрахован-

ня провідним є ВУСО з показником 17,33%. Ці дані надають уявлення про те, які компанії є провідними у різних аспектах страхування КАСКО на українському ринку у 2023 році.

Галуззю економіки, що потребує додаткової державної підтримки та страхового захисту являється сільське господарство, адже саме дана галузь забезпечує продовольчу безпеку країни. Проведемо аналіз ТОП-10 страховиків України на ринку страхування сільськогосподарської продукції у 2023 році (табл. 3). За даними 2023 року, лідерами ТОП-10 страховиків України на ринку страхування сільськогосподарської продукції є:

1. РЗУ Україна. Незважаючи на від'ємний приріст страхових платежів у розмірі -74,94%, ця компанія має найбільшу суму страхових платежів в розмірі 10 946,2 тис. грн Рівень виплат складає 42,62%, а рівень перестраховання — 44,84%.

2. УКРАЇНСЬКА АГРАРНО-СТРАХОВА КОМПАНІЯ. Значна сума страхових платежів становить 10 631,3 тис. грн, що відображається у високому показнику приросту страхових платежів у розмірі 81,78%. Рівень виплат складає 27,37%, а рівень перестраховання — 52,40%.

3. ARX. Хоча питома вага виду у портфелі страховика невелика (0,22%), компанія показує значний приріст страхових платежів у розмірі 89,09%, досягаючи суму 8 089,3 тис. грн Рівень виплат становить 20,39%, а рівень перестраховання — 51,85%.

Ці три компанії можна вважати провідними у сфері страхування сільськогосподарської продукції згідно з даними 2023 року.

Валові премії за страхування майна та вогневих ризиків зросли на 40% за рік, а валові виплати скоротилися на чверть. Незважаючи на стрімке зростання, цей продукт все ще не повністю відновився після падіння у 2022 році.

На сьогодні страхові компанії пропонують страхування від воєнних ризиків, проте через високу вартість цього виду страхування та зменшену платоспроможність населення, його популярність залишається низькою. ООН повідомляє, що третина території України має руйнування в межах від 20% до 77%, а відсутність ефективних механізмів компенсації може призвести до гуманітарної катастрофи, яку українські страхові компанії не можуть вирішити самостійно.

Для стабілізації ситуації пропонується впровадження багатостороннього механізму майнового страхування, що передбачає взаємодію між міжнародними організаціями, державою, страховими компаніями та застрахованими особами. Перша частина цього механізму полягає в фіксації та документуванні пошкод-

Таблиця 2. ТОП-10 страховиків України на ринку КАСКО за 2023 р.

	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн	Питома вага виду у портфелі страховика, %	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн	Рівень виплат, %	Рівень перестраховання, %
1	ARX	1 950 804,8	52,84	28,56	836 777,5	42,89	0,71
2	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	1 533 938,0	66,05	35,92	697 128,0	45,45	6,13
3	УНІКА	967 054,5	30,09	25,41	430 884,0	44,56	0,82
4	УСГ	795 231,4	27,08	31,47	393 038,9	49,42	0,59
5	ТАС СГ	723 231,6	20,43	41,05	402 782,9	55,69	0,40
6	ВУСО	707 603,4	26,43	59,89	270 469,0	38,22	17,33
7	UNIVERSALNA	646 118,6	32,22	28,79	219 464,1	33,97	0,93
8	ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ	622 402,5	86,02	50,82	284 405,5	45,69	0,00
9	ІНГО	545 603,0	20,40	21,31	320 589,0	58,76	1,17
10	PZU УКРАЇНА	368 492,2	19,72	29,01	167 433,2	45,44	0,64

Джерело: розраховано та побудовано автором на основі даних [8].

жень застрахованого майна за допомогою передових технологій, таких як електронні документи, спеціальні додатки, чат-боти і т. д. Друга частина передбачає реалізацію прав застрахованих осіб та компенсацію збитків, спричинених втратою майна. Здійснення цієї частини механізму вимагає активної участі уряду України, міжнародних організацій та українських страхових компаній, які можуть допомогти в реалізації прав застрахованих осіб через регулювання судових позовів до країни-агресора.

Після кожної війни невід'ємним наслідком є руйнування та збитки, які зазвичай компенсуються за допомогою страхування. Проте, війна є винятком для багатьох полісів страхування, які мають виключення для воєнних подій. Умови страхових договорів можуть варіюватися, і кожен договір потребує окремого вивчення. Зазвичай всі страхові поліси містять застереження, що збитки від воєнних дій не вважаються страховим випадком. Важливо враховувати, що ключовим є наявність причинно-наслідкового зв'язку між воєнними подіями та завданими збитками. Тобто сам по собі факт введення воєнного стану не повинен служити підставою для відмови у виплаті страхового відшкодування.

Цей аспект, також застосовується до ситуацій, коли страховий випадок стався на території, яка була окупована

після виникнення конфлікту. Зазвичай після 2014 року договори страхування охоплювали всю територію України, за винятком певних областей. Отже, факт страхового випадку на тимчасово окупованій території не має бути причиною для відмови у страховому відшкодуванні. Особливий вид страхування від воєнних ризиків також відзначається певною поширеністю в регіонах, що прилягають до окупованих територій.

Однак через високі витрати цей вид страхування не є широко популярним і застосовується переважно в окремих випадках.

Війна суттєво зменшила фінансові надходження страхових компаній у формі страхових премій, при цьому кількість деяких компаній зафіксувала зменшення надходжень більше ніж на половину. Також варто відзначити, що продажі окремих видів страхування в перші тижні війни зросли. Зокрема, це стосується туристичного страхування (для отримання медичної допомоги за кордоном) та міжнародної системи автострахування "Зелена карта", оскільки багато громадян покидали країну.

Серед проблем майнового страхування важливо відзначити низький попит, що впливає з недостатньої фінансової грамотності та обмежених можливостей доходів населення. Для вирішення цих проблем пропонується розвиток спеціальних страхових послуг, орієнтованих на клієнтів із низь-

Таблиця 3. ТОП-10 страховиків України на ринку страхування сільськогосподарської продукції за 2023 р.

	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн	Питома вага виду у портфелі страховика, %	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн	Рівень виплат, %	Рівень перестраховання, %
1	PZU УКРАЇНА	10 946,2	0,59	-74,94	4 664,9	42,62	44,84
2	УКРАЇНСЬКА АГРАРНО-СТРАХОВА КОМПАНІЯ	10 631,3	43,59	81,78	2 909,9	27,37	52,40
3	ARX	8 089,3	0,22	89,09	1 649,8	20,39	51,85
4	ОРАНТА	2 908,9	0,19	-11,23	806,1	27,71	0,00
5	ЕТАЛОН	1 964,0	0,55	-22,13	10 367,0	527,85	0,00
6	UNIVERSALNA	1 032,7	0,05	-92,92	577,4	55,91	25,31
7	КРАЇНА	885,5	0,22	-68,73	0,0	0,00	-5,14
8	UPSK	568,8	0,12	-13,82	20,0	3,52	0,00
9	ТАС СГ	211,0	0,01	-16,07	42,5	20,14	0,00
10	ІНГО	168,0	0,01	-60,56	0,0	0,00	12,50

Джерело: сформовано автором на основі [8].

кими доходами. Ці продукти мають забезпечувати застосування загальних принципів надання страхових послуг, спрощений процес укладення договорів, включаючи регулювання виплат за збитки.

Ще однією проблемою в майновому страхуванні є обмежений вибір страхових продуктів. Українські страхові компанії наразі пропонують клієнтам лише обмежену кількість страхових продуктів для майнового страхування, що значно менше, ніж у Японії, де перелік таких послуг налічує понад 30 видів.

Рівень виплачених страхових відшкодувань також впливає на розвиток майнового страхування. Високий рівень виплат підвищує довіру до страхових договорів як ефективного інструменту управління ризиками. Забезпечення адекватної вартості послуг та розміру виплат є важливим для привертання клієнтів.

Розмір загальних активів страховиків є ще одним показником стану страхового ринку. Український страховий ринок відрізняється низькою консолідацією цього показника. Невеликі розміри статутного та резервного капіталів призводять до обмеженої ємності ринку. Недостатня розвиненість страхового ринку в Україні призвела до того, що більшість ризиків в економіці країни зараз або не забезпечені взагалі, або забезпечені на дуже низькому рівні.

Для забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страхових організацій пропонується підвищити якість активів та власних ресурсів страхових компаній, здійснювати комплексну оцінку ризиків та достатність активів для виконання прийнятих зобов'язань.

У зв'язку з цим зростає роль учасників страхового ринку, таких як страхові актуарії та страхові посередники. Пропонується регулювання їхньої діяльності, встановлення вимог до послуг, обсягів відповідальності та створення професійних об'єднань на основі саморегулювання.

Сформульовані напрями розвитку майнового страхування в Україні дозволять піднятися на новий рівень, досягти вищих показників у своїй діяльності, розширити асортимент та обсяги страхових послуг та привернути більше клієнтів. Зарубіжний досвід розвитку майнового страхування свідчить про можливість використання приватно-державного партнерства та необхідність введення державних обов'язкових видів страхування за соціально-важливими напрямками, регулювання ринку через створення державної перестраховальної компанії або спеціальних фондів з державними гарантіями для вирішення соціально значущих завдань.

З іншого боку, важливо стимулювати громадян та підприємства укладати договори стра-

хування майна як засобу захисту своїх інтересів. Також потрібно підвищувати рівень обізнаності населення щодо страхових послуг та зобов'язань страховиків з надання інформації про умови, тарифи та пояснення умов договору. Ця міра не лише сприятиме популяризації страхування, але й дозволить клієнтам більш детально оцінювати страхові продукти. Також важливо підвищувати інтерес до різних видів страхування серед різних груп населення, зокрема серед студентів і старшокласників, для створення потенційних страхувальників.

З метою зробити страхові послуги більш доступними, пропонується впровадження можливості укладення страхових договорів дистанційно через інформаційно-телекомунікаційні мережі та електронне оформлення полісів. Важливим є також проведення комунікаційної кампанії для збільшення продажів послуг зі страхування майна, використання нетрадиційних методів просування, таких як ексклюзивне спонсорство популярних шоу та промо заходи в торгових центрах.

Отже, для вирішення проблем майнового страхування в Україні важливо впроваджувати комплексні заходи, спрямовані на розвиток галузі, підвищення фінансової стійкості страхових компаній, популяризацію страхування та створення сприятливого середовища для клієнтів та інвесторів.

Стійкість економіки може привернути іноземних інвесторів для участі в капіталі українських страхових компаній і сприяти відкриттю їхніх філій на місцях. Можливий постійний ріст участі іноземного капіталу в статутних капіталах українських страхових компаній. Також може продовжуватися тенденція до концентрації капіталу, укрупнення суб'єктів страхової справи та формування фінансових груп з участю страховиків.

Активна підтримка держави може стимулювати інтерес громадян до страхування майна, зменшуючи фінансове навантаження для держави, пов'язане з компенсацією збитків громадянам. Також, заохочуючи страхування майна, держава може залучити значні інвестиції для своєї економіки.

Найбільшим викликом в умовах довготривалої війни є планування кроків розвитку ринку надалі. Хоча це й складно, проте робота триває. Задля цього Національний банк постійно здійснює діалог з учасниками ринку.

Так, під час післявоєнного відновлення економіки України планується залучення страховиків до убезпечення ризиків у пріоритетних напрямках розвитку економіки. Зокрема, у сфе-

рах будівництва, агросектору, енергетики, відновлення інфраструктури, логістики, вантажних перевезень, іпотечного кредитування, лізингових операцій, інформаційних технологій та інвестицій.

Очікується розвиток особистого страхування. Зокрема, Національний банк всебічно підтримує створення передумов для широкого впровадження медичного страхування. Це дасть змогу здійснити фінансування вторинної і третинної ланки медичної допомоги з переходом на закупівлю послуг державою в закладів охорони здоров'я.

З упевненістю можна говорити й про зміни асортименту страхових послуг, розширення обсягів страхового покриття та включення до нього актуальних ризиків, зокрема воєнних.

Крім того, ринок очікують істотні зміни у зв'язку з уведенням в дію з початку 2024 року основних положень нового Закону України "Про страхування". Цей закон системно змінює підхід до регулювання та нагляду за ринком страхування, що надалі сприятиме його оздоровленню і розвитку [9].

Для забезпечення реалізації положень цього закону Національним банком вже розпочато роботу з розроблення нових нормативно-правових актів та внесення змін до діючих, які продовжать ідеологію нового регулювання ринку.

Два важливих нововведення:

1. впровадження застосування ризик-орієнтованого пруденційного нагляду та удосконалення вимог до платоспроможності страховиків.

2. впровадження нового виду нагляду — нагляду за ринковою поведінкою. Йдеться про контроль додержання правил та стандартів надання фінпослуг і поведінки на ринку, поширення інформації про послуги, ділової репутації власників та керівників тощо.

Загалом 2024 рік стане роком нової парадигми нагляду, визначеної новим законом, новими вимогами до капіталу та інвестиційної діяльності та ризик-орієнтовним підходом. Так само, як і в банківському секторі, будуть рішучі реакції на участь компаній у будь-яких схемах з ухиляння сплати податків [9].

Водночас новації в регулюванні діяльності страховиків (нові нормативи, вимоги до формування резервів, до системи внутрішнього контролю, управління ризиками тощо) наберуть чинності після завершення воєнного стану з урахуванням стану ринку в післявоєнній перспективі.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У ситуації воєнного стану великою мірою важлива є роль майнового страхування як ключового елемента економічної та соціальної системи суспільства. Система страхування в Україні визначається як стратегічна, оскільки вона забезпечує відновлення пошкоджених майнових інтересів у разі непередбачуваних природних, техногенних та інших подій, що сприяє покращенню фінансової стійкості держави. Майнове страхування не тільки розгортає фінансове навантаження на бюджет під час страхових випадків, але й є сталим джерелом довгострокових інвестицій.

Напрями розвитку майнового страхування в Україні можуть включати:

1. Розширення асортименту продуктів: страхові компанії повинні працювати над розширенням свого портфоліо страхових продуктів для майнового страхування, включаючи нові пакети страхування, які відповідають різним потребам клієнтів.

2. Підвищення фінансової грамотності населення: зростання рівня фінансової грамотності серед населення сприятиме більшій усвідомленості важливості майнового страхування та його переваг.

3. Інновації в технологіях: використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект та аналітика даних, може покращити процеси оцінки ризиків та управління страховими виплатами, забезпечуючи більш ефективне страхування.

4. Розвиток онлайн-платформ: створення зручних онлайн-платформ для укладення страхових договорів та здійснення платежів може підвищити доступність майнового страхування для населення.

5. Підтримка держави: держава може сприяти розвитку майнового страхування шляхом впровадження стимулюючих програм, субсидій та інших заходів підтримки для страхових компаній та населення.

6. Підвищення якості обслуговування: зосередження на покращенні якості обслуговування та підвищення рівня задоволеності клієнтів може позитивно вплинути на репутацію страхових компаній та збільшити їхню клієнтську базу.

Ці напрями розвитку сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності майнового страхування в Україні та забезпечать більш широкий доступ до надійного фінансового захисту для громадян і підприємств. Позитивний розвиток майнового страхування в Україні також може залежати від активної участі держави в регулюванні страхового ринку. Це включає субсидюван-

ня майнових страховок для малозабезпечених громадян та розробку регіональних програм, що враховують потреби та особливості різних регіонів. Забезпечення можливості дистанційного укладення страхових полісів та залучення електронних засобів також сприятиме підвищенню доступності страхових послуг. У цьому контексті важливо звертати увагу на довіру клієнтів, що потребує зміцнення взаємовідносин та створення ефективної державної політики у сфері регулювання страхового ринку в Україні.

Загалом, розглядаючи сучасні тенденції на ринку страхування майна, слід визнати популярність та актуальність цього виду страхового захисту для споживачів страхових послуг. Проте розвиток цього сегменту може бути ускладнений економічними факторами, такими як конкуренція та демпінг, що призводять до переукладання договорів та фінансової нестабільності страхових компаній.

Література:

1. Антонов Р. Страхування під час війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/> (дата звернення: 26.04.2024 р.).
2. Відшкодування страховими компаніями збитків, завданих протягом дії воєнного стану та у зв'язку з воєнними діями. URL: https://biz.ligazakon.net/analytys/210301_strakhuvannya-pd-chas-vonnogo-stanu-chi--shansi-na-vdshkoduvannya (дата звернення: 27.04.2024 р.).
3. Карпов С. Що змінюється у страхуванні в умовах воєнного стану? URL: <https://eba.com.ua/shho-zminyuyetsya-u-strahuvanni-v-uovah-voyennogo-stanu> (дата звернення: 29.03.2024 р.).
4. Martseniuk O.V. Current trends of auto-transport insurance in Ukraine. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2021. №2 (56). С. 94—107. (дата звернення: 19.04.2024 р.).
5. Martseniuk O. Trends in digitalization in the insurance market of Ukraine. In: Digitalization and information society. Selected issues: Monograph 53. Katowice: Publishing House of University of Technology. 2022. Part 3. P. 283—294. (дата звернення: 01.05.2024 р.).
6. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://nfp.gov.ua> (дата звернення: 15.02.2024 р.).
7. Про збір, обробку та облік інформації про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації. Постанова № 380, від 26 березня 2022 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp220380?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.107471810.118874471.1654022391-822619003.1630900472 (дата звернення: 26.04.2024 р.).

резня 2022 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp220380?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.107471810.118874471.1654022391-822619003.1630900472 (дата звернення: 26.04.2024 р.).

8. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 05.05.2024 р.).

9. "Форіншурер". Онлайн-журнал Ліги страхових організацій України. URL: <https://forinsurer.com/> (дата звернення: 23.03.2024 р.).

References:

1. Antonov, R. (2022), "Insurance during the war", available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/> (Accessed 26.04.2024).
 2. ligazakon.net (2022), "Reimbursement by insurance companies for losses incurred during martial law and in connection with hostilities", available at: https://biz.ligazakon.net/analytys/210301_strakhuvannya-pd-chas-vonnogo-stanu-chi--shansi-na-vdshkoduvannya (Accessed 27.04.2024).
 3. Karpov, S. (2022), "What changes in insurance under martial law?", available at: <https://eba.com.ua/shho-zminyuyetsya-u-strahuvanni-v-uovah-voyennogo-stanu> (Accessed 29.03.2024).
 4. Martseniuk, O.V. (2021), "Current trends of autotransport insurance in Ukraine", *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktual'ni pytannia nauky i praktyky*, vol. 2 (56), pp. 94—107.
 5. Martseniuk, O. (2022), "Trends in digitalization in the insurance market of Ukraine", *Digitalization and information society. Selected issues*, Publishing House of University of Technology. Katowice, vol. 3, pp. 283—294.
 6. National Commission for State Regulation of Financial Services Markets (2022), available at: <https://nfp.gov.ua> (Accessed 15.02.2024).
 7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution "On the collection, processing and accounting of information on damaged and destroyed immovable property as a result of hostilities, acts of terrorism, sabotage caused by the military aggression of the Russian Federation", available at: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp220380?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.107471810.118874471.1654022391-822619003.1630900472 (Accessed 26.04.2024).
 8. Forinsurer (2024), "Statistics of the insurance market of Ukraine", available at: <https://forinsurer.com/stat> (Accessed 05.05.2024).
 9. Forinsurer (2024), available at: <https://forinsurer.com/> (Accessed 23.03.2024).
- Стаття надійшла до редакції 08.05.2024 р.*